

Bezuidenhoutseweg 60, 2594 AW 's-Gravenhage
Postbus 90525, 2509 LM 's-Gravenhage
Telefoon (070) 3 499 740
E-mailadres: info@vcp.nl
Website: www.vcp.nl

Per e-mail

Aan de Tweede Kamer der Staten Generaal
T.a.v. vaste commissie SZW
Postbus 20018
2500 EA 's-Gravenhage

's-Gravenhage, 21 januari 2025
NvH/corsp/003

Betreft: Inbreng VCP voor commissiedebat Kinderopvang d.d. 23 januari 2025

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie SZW,

De Vakcentrale voor Professionals (VCP) wil u voor het commissiedebat Kinderopvang op donderdag 23 januari a.s. een aantal aandachtspunten meegeven.

Positief over nieuw financieringsstelsel, maar zorgen over tekort opvangplekken

De afgelopen periode is verder gewerkt aan de vormgeving van een nieuw financieringsstelsel in de kinder- en gastouderopvang. Het uitgangspunt daarbij is een hoge inkomensonafhankelijke vergoeding voor werkende ouders die rechtstreeks aan kinderopvangorganisaties wordt betaald door de overheid. Door het stelsel inkomensonafhankelijk te maken wordt ouders zekerheid geboden en de opvang voor de meeste ouders goedkoper. Daarnaast heeft zowel de initiële als periodieke toets op de voorwaarden (waaronder de arbeidseis) alleen gevolgen naar de toekomst toe en leidt daardoor niet tot terugvorderingen bij ouder(s). In een Kamerbrief van 11 november jl. zijn de contouren van het nieuwe stelsel met de Kamer gedeeld. De VCP staat nog steeds achter de doelen van het nieuwe financieringsstelsel, namelijk een eenvoudiger stelsel met meer zekerheid voor ouders en het verbeteren van de betaalbaarheid van kinderopvang voor ouders.

De VCP is zeer positief over het element van de inkomensonafhankelijke vergoeding. Het financieel toegankelijk maken van de kinderopvang en gastouderopvang is voor de VCP een belangrijk punt. Voor veel ouders is de opvang voor kinderen (te) duur, met name voor middeninkomens. Dit kan een belemmering zijn om meer uren opvang af te nemen en meer uren te werken. Netto blijft er vaak te weinig over als een ouder meer gaat werken waardoor andere keuzes worden gemaakt en dat terwijl kinderopvang en gastouderopvang ook een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van kinderen. Ook is een inkomensonafhankelijke vergoeding een belangrijk onderdeel om het stelsel te vereenvoudigen voor ouders.

Daarnaast zorgt directe financiering van de vergoeding kinderopvang aan de kinderopvangorganisatie voor een substantiële verbetering voor ouders. Dit maakt het stelsel een stuk eenvoudiger. Dat geldt ook voor een verschuiving in de verantwoordelijkheidsverdeling van ouders naar kinderopvangorganisaties voor het doorgeven van wijzigingen. In dat kader vraagt de VCP specifiek aandacht voor gastouders. Zij hebben al te maken met fors toenemende verplichtingen en de uitstroom onder gastouders is al enorm hoog (wordt later in de brief uitgebreid op ingegaan). Van belang om met deze specifieke groep rekening te houden zodat de overgang naar een nieuw stelsel ook voor hen haalbaar is en de hulp en ondersteuning te bieden daar waar dat nodig is. Gastouderopvang is een onmisbare pijler in het stelsel. Er zal dan ook alles aan gedaan moeten worden om verdere uitstroom van gastouders te voorkomen.

Wel maakt de VCP zich zorgen over de personeelstekorten in de sector, zeker bij de overgang naar het nieuwe stelsel waarbij de vraag verder zal toenemen. De VCP is er dan ook voorstander van om in ieder geval voorlopig de arbeidseis in stand te houden. Ondanks dat de VCP de meerwaarde ziet van kinderopvang voor de ontwikkeling van alle kinderen, zouden werkende ouders voorrang moeten hebben. Nog steeds worden ouders geconfronteerd met wachtlijsten en is het voor werkende ouders nu al lastig om een kinder- of gastouderopvangplek te vinden. Met de overgang naar een nieuw stelsel benadrukt de VCP opnieuw dat monitoring van vraag en aanbod essentieel is. Van belang dat de schaarse plekken terechtkomen bij de groepen waarvoor kinder- en gastouderopvang onmisbaar is, zoals werkende ouders. Daarbij moet het mogelijk zijn om bij te sturen om ervoor te zorgen dat de beschikbare plekken terechtkomen bij werkende ouders die dat het hardst nodig hebben als de situatie daarom vraagt.

Zorg ook nu voor een betaalbaar en toegankelijk stelsel

Staatssecretaris Nobel (Participatie en Integratie) heeft het wetsvoorstel 'niet-indexeren van de maximum uurprijzen' aangeboden aan de Tweede Kamer. Het voorstel regelt dat de jaarlijkse indexering van de maximumuurprijzen in de kinderopvang niet zal plaatsvinden in 2026. Normaliter worden ieder jaar de maximumuurprijzen voor de kinderopvangtoeslag geïndexeerd aan de hand van de gemiddelde loon- en prijsontwikkeling in de economie, om de (financiële) toegankelijkheid van de kinderopvang te waarborgen. Het voorstel is nu dus om dat voor 2026 niet te doen, waardoor het verschil met de maximum uurprijzen en de daadwerkelijke kosten voor ouders groter wordt. En dat terwijl het vorige kabinet juist heeft ingezet om het ontstane verschil van de afgelopen jaren als gevolg van flinke stijging van het werkelijke uurtarief voor kinderopvang te verkleinen. In veel gevallen is in de praktijk het werkelijke tarief (fors) hoger dan het geldende maximumuurtarief voor de kinderopvangtoeslag. Dit verschil moeten ouders zelf bekostigen.

Het doel van dit wetsvoorstel is om een structurele besparing op de overheidsfinanciën te realiseren. De VCP vindt het onbegrijpelijk dat het kabinet deze maatregel wil nemen. Er is behoefte aan zekerheid voor ouders en een stabiel stelsel. Dit voorstel druist daar volledig tegenin. Uit de uitvoeringstoets¹ blijkt dat vooral ouders met lage inkomens de dupe zullen zijn. Als voorbeeld wordt gegeven een gezin met twee kinderen en twee dagen opvang, die in 2025 al 96% vergoed krijgen; daarbij stijgen de netto kosten naar verwachting met bijna duizend euro in 2026. Voor deze groep ouders zorgt dit voor veel onzekerheid en zal de toegankelijkheid enorm onder druk komen te staan. Met de toeslagenaffaire in het achterhoofd en de plannen van het kabinet om te komen tot een nieuw stelsel met als doel meer zekerheid voor ouders en het verbeteren van de betaalbaarheid is dit voorstel onbegrijpelijk en niet uit te leggen. De gevolgen voor de betaalbaarheid en beschikbaarheid van kinder- en gastouderopvang zijn groot. Bovendien bevinden we ons in een tijd met hoge inflatie waardoor we zien dat steeds meer middengroepen in de problemen komen, en steeds meer huishoudens gebrek hebben aan uitgavenzekerheid. Ook de Raad van State heeft zich recent kritisch uitgelaten over dit wetsvoorstel. De opvangsector en ouders hebben behoefte aan consequent en consistent beleid. De VCP pleit dan ook voor intrekking van dit wetsvoorstel. Voor een volledige reactie verwijst ik u naar de reactie van de VCP op de internetconsultatie.²

Grote zorgen beschikbaarheid van gastouderopvang

De VCP maakt zich grote zorgen over de beschikbaarheid van gastouderopvang. Naast kinderopvang heeft gastouderopvang een belangrijke functie in het stelsel van dagopvang voor kinderen. Zoals ook in het SER-advies³ is vermeld, biedt gastouderopvang flexibiliteit, extra van belang voor ouders die werkzaam zijn in beroepen met flexibele diensten, zoals in de zorg, bij de politie of brandweer, is het kleinschalige opvang en wordt het ook aangeboden in niet-stedelijke regio's waar minder vraag en aanbod van kinderopvang is. Zonder gastouders hebben politieagenten, verpleegkundigen en andere cruciale beroepen straks geen opvang meer. Nysa, brancheorganisatie voor gastouders en NU'91, vakbond voor zorgprofessionals, hebben samen een opinie geschreven om de noodklok te luiden.⁴ Volgens de VCP is het noodzakelijk dat ook de gastouderopvang toegankelijk is voor werknemers.

De afgelopen jaren heeft er een enorme uitstroom van gastouders plaatsgevonden. De feiten zijn helder en schokkend: in slechts acht jaar tijd is het aantal gastouders in Nederland gehalveerd, van 33.585 in 2016 naar 16.615 in 2024 (bron: Landelijk Register Kinderopvang). Bijna 38% van de gebruikers van gastouderopvang werkt in ploegendiensten en maar liefst 60% woont in dorpen en buitengebieden waar reguliere kinderopvang vaak niet beschikbaar is. Het halveren van het aantal gastouders betekent dat tienduizenden gezinnen nu al moeten knokken om werk en zorg te combineren. De VCP waarschuwt al lange tijd voor de afname van het aanbod. In de praktijk ziet de

¹ <https://open.overheid.nl/documenten/5fc147d5-ec39-4e41-9672-a72f3964d1e1/file>.

² <https://www.vcp.nl/trek-voorstel-niet-indexeren-maximum-uurtarief-kinderopvang-in/>.

³ SER, Een kasrijke start voor alle kinderen, juni 2021.

⁴ Lees de opinie: lang leven de gastouder: <https://stichtingnysa.nl/11-09-2024-opinie-lang-leve-de-gastouder/>.

VCP dat door steeds meer verplichtingen en hoge legeskosten gastouders zich genoodzaakt zien om te stoppen. Er worden nog steeds maatregelen genomen en voorstellen gedaan, die zeer nadelig zijn voor gastouders waardoor de uitstroom verder dreigt toe te nemen, namelijk zoals het hierboven beschreven voorstel om de maximumuurprijs niet te indexeren, het verplichten van gastouders en/of huisgenoten welke in de opvang aanwezig zijn, om zich te laten vaccineren en het wetsvoorstel met tal van verplichtingen om de kwaliteit te verbeteren. Zoals eerder gezegd is de VCP het ermee eens dat de kwaliteit omhoog moet, maar kwaliteit heeft ook een prijs. Deze prijs komt nu grotendeels op het bordje van de gastouder terecht.

Om meer zicht te krijgen op de redenen van uitstroom wordt er nu onderzoek gedaan in samenwerking met onder andere Nysa, aangesloten bij de VCP. Ook wordt in samenwerking met de sector een kostprijsonderzoek gedaan met als doel de kostenstructuur van kinderopvangorganisaties en gastouders in kaart te brengen. De VCP pleit al lange tijd voor het herijken van de maximale uurprijs. De VCP roept de politiek dan ook op om echt aan de slag te gaan met de resultaten uit deze onderzoeken en met gerichte acties te komen. Zorg voor een sterk en stabiel stelsel in aanloop naar de stelselwijziging. Zorg ervoor dat het weer aantrekkelijk wordt om als gastouder aan de slag te gaan zodat het aanbod wordt vergroot en uitstroom wordt voorkomen. Verlaag de regeldruk, verbeter het verdienmodel en geef gastouders de erkenning en ondersteuning die ze verdienen.

Wij verzoeken u bovenstaande punten mee te nemen in het commissiedebat Kinderopvang. Uiteraard zijn wij te allen tijde bereid de inhoud van deze brief nader toe te lichten.

Hoogachtend,

Nic van Holstein
Voorzitter Vakcentrale voor Professionals (VCP)